

**ГЛОБАЛЬНА БЕЗПЕКА ТА АСИМЕТРИЧНІСТЬ
СВІТОВОГО ГОСПОДАРСТВА В УМОВАХ
НЕСТАБІЛЬНОГО РОЗВИТКУ
ЕКОНОМІЧНИХ СИСТЕМ**

МАТЕРІАЛИ V МІЖНАРОДНОЇ
НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ
11 ГРУДНЯ 2025 р.

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЦЕНТРАЛЬНОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
(М. КРОПИВНИЦЬКИЙ, УКРАЇНА)
ІНСТИТУТ ЕКОНОМІКИ ПРОМИСЛОВОСТІ НАН УКРАЇНИ
(М. КИЇВ, УКРАЇНА)
БУДАПЕШТСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ТЕХНОЛОГІЙ ТА ЕКОНОМІКИ (УГОРЩИНА)
ВИЩА ШКОЛА ЕКОНОМІКИ, МЕНЕДЖМЕНТУ І ПУБЛІЧНОГО АДМІНІСТРУВАННЯ
(М. БРАТИСЛАВА, СЛОВАЧЧИНА)
ГРОМАДСЬКА ОРГАНІЗАЦІЯ “ВСЕУКРАЇНСЬКА АСОЦІАЦІЯ
ЕКОНОМІСТІВ-МІЖНАРОДНИКІВ” (М. КИЇВ)
ГУМАНІТАРНО-ЕКОНОМІЧНА АКАДЕМІЯ В ЛОДЗІ (ПОЛЬЩА)
ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ШТАТУ НЬЮ-ЙОРК (М. ПОТСДАМ)
ДОНЕЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТУСА
(М. ВІННИЦЯ, УКРАЇНА)
ДУАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ САКСОНІЇ (М. ГЛАУХАУ, НІМЕЧЧИНА)
ЗАКАРПАТСЬКИЙ УГОРСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ФЕРЕНЦА РАКОЦІ ІІ
(М. БЕРЕГОВЕ, УКРАЇНА)
ІНСТИТУТ БЕЗПЕКИ ТА УПРАВЛІННЯ ПОМОРСЬКОГО УНІВЕРСИТЕТУ В СТАРОГАРДІ
ГДАНСЬКОМУ (ПОЛЬЩА)
ІНСТИТУТ ПРОСТОРОВОГО ПЛАНУВАННЯ ТА ПЕРСПЕКТИВНИХ
ТЕХНОЛОГІЙ НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ
“ЛЬВІВСЬКА ПОЛІТЕХНІКА” (УКРАЇНА)
КАЗАХСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ
ДОСЛІДНИЙ УНІВЕРСИТЕТ (М. АЛМАТИ)
КАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ
ВАСИЛЯ СТЕФАНИКА (М. ІВАНО-ФРАНКІВСЬК, УКРАЇНА)
КІРОВОГРАДСЬКА РЕГІОНАЛЬНА ТОРГОВО-ПРОМИСЛОВА ПАЛАТА
(М. КРОПИВНИЦЬКИЙ, УКРАЇНА)
ЛЬВІВСЬКИЙ ТОРГОВЕЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ (УКРАЇНА)
ТЕХНОЛОГІЧНИЙ ОСВІТНІЙ ІНСТИТУТ ЗАХІДНОЇ МАКЕДОНІЇ
(М. КОЗАНИ, ГРЕЦІЯ)
УКРАЇНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ НАУКИ І ТЕХНОЛОГІЙ
(М. ДНІПРО, УКРАЇНА)
УНІВЕРСИТЕТ БЕЗПЕКИ В ПОЗНАНІ (ПОЛЬЩА)
УНІВЕРСИТЕТ ПІДПРИЄМНИЦТВА ТА АДМІНІСТРУВАННЯ В ЛЮБЛІНІ
(ПОЛЬЩА)
ЧЕРКАСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ТЕХНОЛОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ (УКРАЇНА)

**ГЛОБАЛЬНА БЕЗПЕКА ТА АСИМЕТРИЧНІСТЬ СВІТОВОГО
ГОСПОДАРСТВА В УМОВАХ НЕСТАБІЛЬНОГО РОЗВИТКУ
ЕКОНОМІЧНИХ СИСТЕМ**

Матеріали V Міжнародної науково-практичної конференції
11 грудня 2025 р.

УДК 005+339.9+351.88:353

Рекомендовано до друку та поширення через мережу Інтернет Вченою радою Центральноукраїнського національного технічного університету (протокол №5 від «23» грудня 2025 р.)

Упорядник: Миценко І.М., доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри міжнародних економічних відносин та іноземних мов Центральноукраїнського національного технічного університету

Глобальна безпека та асиметричність світового господарства в умовах нестабільного розвитку економічних систем: матеріали науково-практичної конференції (м. Кропивницький, 11 грудня 2025 р.) / упоряд. І. М. Миценко. Кропивницький : ЦНТУ, 2025. 567 с.

Збірник включає тези наукових доповідей, присвячених дослідженню проблем асиметричного розвитку країн під впливом гібридних загроз сучасності, зміцнення міжнародної та національної безпеки в умовах глобальних трансформацій, удосконалення інституціонального середовища міжнародного співробітництва та забезпечення міжнародної безпеки, розвитку різних секторів економіки під впливом глобальних викликів, формування інформаційного суспільства в процесі світової соціально-економічної трансформації.

The collection includes abstracts of scientific reports on the study of asymmetric development of countries under the influence of modern hybrid threats; strengthening of international and national security in the context of global transformations; improving the institutional environment of international cooperation and international security; development of various sectors of the economy under the influence of global challenges; establishment of information society in the process of global social and economic transformations.

НАУКОВИЙ КОМІТЕТ КОНФЕРЕНЦІЇ

Голова

Володимир Кропівний	к.т.н., проф., ректор, Центральноукраїнський національний технічний університет
---------------------	---

Заступник голови

Іван МИЦЕНКО	д.е.н., проф., завідувач кафедри міжнародних економічних відносин та іноземних мов, Центральноукраїнський національний технічний університет
--------------	--

Члени Наукового комітету

Олександр АМОША	д.е.н., проф., академік НАН України, Інститут економіки промисловості НАН України
-----------------	---

Ірина БАБЕЦЬ	д.е.н., проф., професор кафедри міжнародних економічних відносин та іноземних мов, Центральноукраїнський національний технічний університет
--------------	---

Анна БЄЛЯК	магістр, декан факультету менеджменту, Вища школа підприємництва і адміністрування в Люблені
------------	--

Лисяк О.І.

к.ю.н., доцент

Харківський національний економічний університет

м. Харків, Україна

ДЕЯКІ ПИТАННЯ ВИКОРИСТАННЯ ПРИРОДНИХ РЕСУРСІВ СУБ'ЄКТАМИ ГОСПОДАРЮВАННЯ В УМОВАХ СУЧАСНИХ ЕКОНОМІЧНИХ ВИКЛИКІВ

Вагомість природних ресурсів у господарській діяльності, насамперед у сільському господарстві, є ключовою, адже вони забезпечують основу виробництва продукції та формують матеріальну базу будь-якої господарської діяльності, включаючи і аграрний сектор, забезпечуючи його засобами виробництва та енергетичною складовою. Усі напрями аграрної діяльності – від рослинництва до тваринництва чи аквакультури – прямо залежать від наявності та якості природно-ресурсного потенціалу, який використовується суб'єктами господарювання у процесі їх виробничої та обслуговуючої господарської діяльності.

В умовах воєнних дій стабільність аграрного сектору набуває стратегічного значення для економіки держави. Продовольче забезпечення населення та участь України у глобальному ринку зернових і олійних культур вимагають належного, екологічно виваженого та врегульованого нормами права використання природних ресурсів. «Через військове вторгнення росії, майже 4,5 млн тон зерна було заблоковано в українських портах. Це призвело до проблем з поставками пшениці в країни Близького Сходу, такі як Єгипет, Ємен і Ліван. Історія продовольчої безпеки в Україні показала, наскільки важливо мати стабільну систему для запобігання голодоморам та іншим трагедіям. У світлі нинішніх подій, Україні потрібно приділити особливу увагу своїй продовольчій безпеці, щоб забезпечити благополуччя своїх громадян» [1]. В тому числі без належного забезпечення аграріїв процесу виробництва сільськогосподарської продукції природними ресурсами неможливо забезпечити стійкість функціонування продовольчого ринку та продовольчої безпеки нашої держави та інших країн, які забезпечуються Україною аграрною продукцією.

Воєнні виклики та техногенні ризики зумовлюють потребу вдосконалення механізмів державного регулювання у сфері використання природних ресурсів, адже безконтрольне чи незаконне використання призводить до деградації земель, погіршення стану водних об'єктів та загострення конфліктів між державою, бізнесом і громадянами.

Особливо гостро постає проблема забезпечення аграрного виробництва якісною водою, що через зміну клімату стає дедалі складнішим і потребує системного нормативного підходу до охорони та використання підземних вод. Зростання дефіциту водних ресурсів унаслідок змін клімату, додатково підсилюють актуальність питання раціонального природокористування. Водні ресурси, як поверхневі, так і підземні, є необхідними для зрошення, напування тварин та здійснення технологічних операцій. Враховуючи незадовільну якість поверхневих вод стратегічного значення набувають пошук і використання підземних прісних вод для потреб населення, так як вони дозволяють уникнути суттєвих витрат на очищення води для уникнення техногенних ризиків. «Зростання дефіциту водних ресурсів у зв'язку зі зміною клімату піднімає проблему на найвищий щабель серед інших проблем виживання. Багато країн вже відчують нестачу води. У деяких регіонах наявність прісної води доброї якості скорочується через забруднення її відходами життєдіяльності людини, промисловості та сільського господарства. Глобальні прогнози щодо демографічного й економічного зростання порушують питання щодо забезпечення такого росту водними ресурсами» [2].

Головне місце серед природних ресурсів для аграрного сектору економіки посідають земельні ресурси, які є незамінним засобом виробництва сільськогосподарської продукції, вирощування продукції тваринництва та забезпечують розміщення виробничих об'єктів. «Знос земельних ресурсів є результатом не лише продуктивного їх використання, а зумовлюється впливом техногенних та антропогенного чинників, які часто призводять до отруєння, засмічення, забруднення, появи в ґрунті інгредієнтів, дія яких призводить до появи надмірно кислих або лужних земельних площ.» [3].

Сучасна система правового регулювання природних ресурсів формується за рахунок правових норм різних галузей права – цивільного, земельного, водного, надрового, лісового, екологічного, господарського та адміністративного права. Однак їх фрагментарність, колізії у чинних нормах законодавства та часті зміни створюють труднощі у правозастосуванні. Так, наприклад, у законодавстві відсутнє єдине визначення поняття природних ресурсів, що створює правову невизначеність та певні процесуальні складнощі при формуванні аргументації у разі необхідності доведеності належності певної складової до об'єкту природних ресурсів. Правовий режим, зокрема, підземних вод підпадає подвійне регулювання нормами водного та гірничого законодавства, що створює певні колізії та складнощі у

дозвільних процедурах. Поняття права природокористування нормативно не закріплено чинними нормативно-правовими актами, що в результаті призводить до неоднозначності та виникнення колізій трактування суб'єктами господарювання, громадянами та контролюючими органами права власності та права користування природними ресурсами, так як ці норми функціонують у законодавстві у поєднанні норм публічного та приватного права та призводять до правової невизначеності, коли конституційне право власності народу України на природні ресурси суперечить нормам приватної власності на них.

Тому необхідною є систематизація відповідних норм, гармонізація законодавства із стандартами Європейського Союзу та усунення застарілих положень, що не відповідають сучасним потребам господарської діяльності.

Недоліки правового регулювання та прогалини щодо порядку використання природних ресурсів формують ризики для суб'єктів господарювання, уповільнюють дозвільні процедури та ускладнюють учасником судового спору захист своїх прав та законних інтересів у суді. У зв'язку з цим дослідження проблем природокористування має важливе значення для формування ефективної системи управління ресурсами та підвищення екологічної й економічної стійкості держави, особливо в умовах воєнного стану. «Пріоритетним напрямком на найближчу перспективу вбачається у розробці концепції формування екологічної культури населення, що визначить цілі, завдання, принципи та напрямки формування доцільного ставлення громадян до навколишнього середовища та природокористування. Вкрай ефективним може бути правове забезпечення, щодо обов'язкового надання громадянам освітніх компетентностей в сфері екології на щаблях вищої та середньої освіти з відповідним розробленням повного методичного забезпечення. Не менш доцільним буде розробка програм, які забезпечать перехід від сировинної експлуатації природних ресурсів до альтернативних та безпечних джерел виробництва» [4].

Одним із ключових завдань на сьогоднішній день для ефективного використання природних ресурсів суб'єктами господарювання в умовах сучасних економічних викликів є необхідність приведення у відповідність до сьогоднішньої реалії нормативно-правової бази, яка б забезпечувала належні умови ведення аграрного виробництва із дотриманням екологічних вимог і відповідала сучасним євроінтеграційним орієнтирам. Для цього потрібне комплексне поєднання підходів різних галузей права та уніфікація механізмів державного регулювання користування природними ресурсами.

Література

1. Яковюк І.В., Пасат М.О. Продовольча безпека України: виклики та перспективи / Юридичний науковий електронний журнал: Електронне наукове фахове видання. 2023. № 11. - 2023. - С. 303 - 305. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0374/2023-11/72>
2. Бондар О.І., Закорчевна Н.Б., Цвєткова А.М. Проблеми водозабезпечення населення питною водою у зв'язку із поглибленням дефіциту доступних водних ресурсів / Екологічні науки : науково-практичний журнал / Головний редактор Бондар О.І. – К. : Видавничий дім «Гельветика», 2021. – № 7(34). – С. 134 – 144. URL: <https://doi.org/10.32846/2306-9716/2021.eco.7-34.23> ¶
3. Щурик М.В. Поліпшення земельних ресурсів сільськогосподарських підприємств як складова оптимізації відтворювального процесу аграрного сектора / Міжнародний науково-виробничий журнал «Економіка АПК». 2009. № 7. С. 4 – 8. URL: http://www.agrosvit.info/pdf/7_2009/2.pdf ¶
4. Трегубенко Г.П., Гладченко Д.О. Державна політика в сфері природних ресурсів в Україні: аналіз та напрямки удосконалення / Дніпровський науковий часопис публічного управління, психології, права. 2023. Випуск 5. - 2023. - С. 50 – 54. URL: <https://doi.org/10.51547/ppp.dp.ua/2023.5.8>

Літніх М. С.

бакалавр психології, здобувачка 2 курсу магістратури

Морозова-Ларіна О. І.

к.п.н., доцент кафедри психодіагностики та клінічної психології

Київський національний університет імені Тараса Шевченка

м. Київ, Україна

ПСИХОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ РОЗВИТКУ ТУРИСТИЧНОЇ СФЕРИ В КРИЗОВИХ СИТУАЦІЯХ ГЛОБАЛЬНОГО МАСШТАБУ

Психологічні аспекти розвитку туристичної сфери в кризових ситуаціях глобального масштабу формують комплексний міждисциплінарний науковий дискурс, у центрі якого перебувають механізми індивідуальної та групової поведінки, когнітивні моделі сприйняття ризику, динаміка довіри до інституцій та технологічні медіації досвіду подорожування в умовах підвищеної невизначеності. Кризові події (пандемії, воєнні конфлікти, екологічні катастрофи) радикально змінюють структуру туристичних мотивацій, емоційний фон прийняття рішень, моделі прогнозування загроз та механізми соціальної адаптації, що актуалізує потребу аналізу психологічних закономірностей поведінки споживача й механізмів організаційної стійкості туристичних систем [3; 4].

В основі трансформації туристичного попиту лежить зміщення домінуючих мотивів із гедоністичних і рекреаційних на компенсаторно-регулятивні (потреба у відновленні контролю, подоланні стресу, формуванні відчуття безпеки), що проявляється у виборі менш ризикових напрямків, підвищеному інтересі до локальних та індивідуальних форм подорожей,